
B I J H E T 25 J A R I G A M B T S J U B I L E U M
V A N P R O F . A . G . J O N G K E E S

Verreweg de belangrijkste gebeurtenis uit het rijke historische leven van de afgelopen maand was het 25-jarig ambtsjubileum van prof. Jongkees. Dit feit werd op uitbundige wijze herdacht met een receptie op het instituut op donderdag 21 oktober 1971.

Bij die gelegenheid zwaaiden verscheidene sprekers de jubilerende hoogleraar lof toe. Onder hen was zijn collega prof. E.H. Waterbolk, die spontaan zijn toespraak afstond teneinde deze in Groniek te publiceren. De redactie is prof. Waterbolk daarvoor zeer erkentelijk.

Red.

Beste Adri,
Dames en Heren,

Precies 25 jaar geleden zat prof. Jongkees te lezen in het geschrift, dat hij de volgende dag, 22 oktober 1946, in het openbaar zou voordragen om lector in de geschiedenis te worden aan onze Universiteit; het geschrift heette "Het koninkrijk Friesland in de 15e eeuw". Het was voor vele toehoorders verrassend van inhoud.

Men wist, dat hij uit de school van Oppermann kwam, maar het bleek duidelijk, dat hij uit de school was voortgekomen. De school van prof. Oppermann gaf immers een sterk technische training, een groot vermogen in te dringen in een tekst, die zo goed mogelijk op grond van diverse lezingen en handschriften hersteld moest worden. Formuleringen en andere terminologie konden doen doordringen in wat een tijd mogelijk maakte: men ontwikkelde een fijn gevoel voor anachronismen en voor de sfeer van een tijd en periode. Falsificaties werden aan de lopende band aangewezen.

Maar de besten van die school hebben toch stappen genomen die buiten de school leidden: Berkelbach van der Sprenkel, C.D.J. Brandt; en ook jij, Adri, hebt de vlucht genomen, vlucht in de zin van "de vleugels genomen", die tot wijdere vergezichten voerden. Het was ook niet de Nederlandse aard zich te laten bundelen in scholen; te individueel, te persoonlijk is men om in een school te blijven opgesloten. Oppermann was een Duitser van vóór de eerste wereldoorlog in zijn vorming. Je sportiviteit zal zich tegen deze interpretatie verzetten, daarom haast ik me eraan toe te voegen, dat Oppermann in dit land, waar de mediaevistiek niet voorlijk was, belangrijk werk heeft gedaan; dat hij zijn Pappenheimers goed kende en uitstekende leerlingen wist te herkennen; jij, Adri, werd zijn assistent.

Toch was het verhaal over "Het koninkrijk Friesland in de 15e eeuw" verrassend voor de toehoorders Niet dat een openbare les of een oratie betrekking had op regionale geschiedenis; dat paste toen, meer dan nu, heel goed bij de sterk regionaal gebonden universiteit. Dat verwachtte men haast wel van een verhaal o ver de geschiedenis.

Wat hoorden zij? Niet een verheerlijking van Friese koningen in lange en fantastische rij, maar hoe het begrip "koninkrijk Friesland" werd opgenomen door de Bourgondische hertogen als functie van hun wijde historische doeleinden; in een tijd van statenvormende krachten,

die ver voor de dag van vandaag zich toonden; met het besef ook, dat het heden niet alleen bestaat uit het najagen van het nieuws van de dag; ook in die leuzen zit al vaak veel ouds; er zijn in het heden krachten werkzaam van de lange golf.

Daarom liet je je ook niet opsluiten in het 15e eeuwse Bourgondische bestek, maar je vervolgde ook de lijnen tot in de 16e eeuw; ook de revolutie, die Tachtigjarige oorlog heet, nam veel mee van de tijd er vóór; revolutionairen vergeten vaak, dat zij in het heden revolutie kunnen maken, maar veel van het verleden onbewust, zelfs ongewild, meeslepen. Artikelen van jou in de "Winkler Prins" en de "Encyclopedia Britannica" getuigen ervan. Ook je belangrijke plaats in de "Centre européen d'Etudes Burgondo-Medianes" is er een weer-slag op. Huub Jansen en ik zijn er nog niet meer dan 'associé'.

Ik meen dat je persoon past bij deze occupaties: immers enerzijds valt het chevaleresque-hoffelijke in je doen en laten op, anderzijds de bewuste menselijkheid die in het humanisme besloten ligt; correctheid en goedhartigheid zal ieder in je waarderen. Daarom was het voor mij vanmorgen: geen spijkerbroek en geen houtje-touwtje plunje aan; vandaag is het een jubeldag voor Adri Jongkees.

Je weet ook wel, dat je goedhartigheid bewerkt, hoe tal van studenten in moeilijkheden zich tot jou wenden; in je menselijkheid weet je je te verplaatsen in hun zwarigheden. Soms is de reactie na een toezegging of belofte van jou, dat meer formalistische mensen reageren: die Jongkees, is hij nou helemaal. Grotere aantallen studenten dwingen tot groter formalisme en strakkere regels dan menselijkheid verdragen kan.

Noemde ik twee cultuuriidealē die men bij jou herkent: ook twee elementen die men in de Middeleeuwen steeds ontmoet, worstelen in jou: de 'vita activa' en de 'vita contemplativa', leven vol actie en het beschouwende. Je bent een groot reiziger, misschien versterkt door een zekere overervings; je zou niet misstaan om bij een grote krant bekend te zijn als 'onze correspondent uit Calabrië' of uit Cilicië. Maar nu eist ook de geschiedenisstudie zelf meer beweeglijkheid en actie dan men zo op het eerste gezicht denkt: onverwacht en bij herhaling moet men uitschieten naar bibliotheek of archief. Vol veerkracht en dynamiek moeten met tal van hulpmiddelen lacunes in de kennis over een studie-object opgevuld. En die veerkracht toonde je, en deze had je nodig, toen ziekte je bezocht.

En nog een bepaalde veerkracht van jou vragen wij, die je als vrienden vandaag gelukwensen. Dat kan, want je hebt het voorrecht, dat we bij dit jubileum niet alleen hoeven achterom te kijken, maar ook mogen vooruit kijken in de toekomst. Zeker, de toekomst is ook voor een historicus een geheim, dat zelfs Clio niet kan ontsluiten.

Maar ik wil toch een geheim aanraken; niet het geheim van die dame, die op een diner tijdens een internationaal congres voor Rechtsgeschiedenis haar hand op je arm legde, je een formeel huwelijksaanzoek deed; dat is haar geheim, en niet zo onbegrijpelijk.

Nee, een geheim van één van je laden in bureau of kast. Onlangs is een luciede verhaal van jou over Dante in het licht gekomen; collega Ernst Kossmann reageerde daarop: prachtig; toen ik van Landen naar Groningen kwam, ging al de mare, die Jongkees heeft daar toch zo een mooi verhaal geleverd. Wel nu, jij moet een lade hebben, die nog van die schatten bevat; houd dat licht niet onder de korenmaat.

Namens allen die bij de opleiding in de geschiedenis zijn betrokken dank ik het historisch dispuut 'Ubbo Emmius' de gelegenheid te krijgen jou van harte geluk te wensen met dit jubileum.

E.H. Waterbolck.